

ЗУСТРІЧ ЗІ ЗНАННЯМ

Я не бачив дона Хуана кілька місяців. Це була осінь 1971 року. Я був упевнений, що той перебував удома в дона Хенаро в Центральній Мексиці, і, щоб відвідати його, я приготував усе необхідне для шести- чи семиденної поїздки. Одначе на другий день своєї подорожі, десь близько третьої-четвертої години дня, піддавшись імпульсу, я зробив зупинку коло оселі дона Хуана в Сонорі. Я припаркував свій автомобіль та рушив до його будинку, що був за кілька кроків. На мій подив, дон Хуан був удома.

— Доне Хуане! А я й не думав знайти вас тут, — промовив я зі здивуванням.

Той засміявся; моє здивування, здавалося, його потішило. Він сидів біля вхідних дверей на порожньому ящику з-під молочних пляшок. І він, здавалося, чекав на мене. У тій легкості, з якою він привітав мене, відчувалася свого роду досконалість. Він зняв капелюха та кумедно помахав ним. Потім знову одягнув його та відсалютував мені по-військовому. Весь цей час він, притулившись до стіни, сидів на ящику, наче то було сідло.

— Сідай, сідай, — сказав він веселим тоном. — Приємно знову тебе бачити.

— А я-от мало був не помандрував собі даремно аж до Центральної Мексики, — зазначив я. — А потім мені довелося б'їхати назад до Лос-Анджелеса. Те, що я застав вас тут, заощадило мені кілька днів у дорозі.

— Так чи інакше, а ми з тобою зустрілись би, — сказав він таємничим тоном. — Будемо вважати, що ці шість днів я заощадив для тебе, щоб ти використав їх на щось більш цікаве, ніж на натискання на педаль газу твоєї машини.

В усмішці дона Хуана було щось привабливе. Він просто заражав своїм запалом.

— А де ж твоє письмове приладдя? — запитав він потому.

Я відповів, що залишив його в машині, на що він зауважив, що без цього я маю якийсь неприродний вигляд, та змусив мене за тим приладдям повернутись.

— А я закінчив писати книгу, — повідомив я.

Він кинув на мене такий пильний і дивний погляд, що в мене аж защеміло різко у шлунку, ніби дон Хуан штовхнув мене у центр композиції якимось нетвердим предметом. Я почувався так, наче мені от-от стане зле, але тут він відвернув погляд убік, і до мене повернулося гарне самопочуття.

Я хотів поговорити про свою книгу, але він зробив жест, яким показав, що не хоче, щоб я про це говорив. Він усміхався. Здавалося, він перебував у чудовому та веселому настрої, і тому він якось із ходу втягнув мене в пустопорожню бесіду про людей і про всякі поточні події. Та, нарешті, мені вдалося повернути розмову на ту тему, яка цікавила мене. Почав я, зазначивши, що переглянув свої ранні записи та зрозумів, що дон Хуан надавав мені докладне відображення світу шаманів уже від перших днів нашого спілкування. У світлі того, що він розповідав мені на тих етапах, я почав ставити під сумнів роль галоциногенних рослин.

— То навіщо ж ви змушували мене так часто вживати ті сильнодіючі рослини? — запитав я.

Він засміявся та ледве чутно пробубнів:

— Бо ти тупий.

Я розчув і з першого разу, але для повної впевненості вдав, що не розібрав його слів.

— Прощу? — перепитав я, сподіваючись на більш чітку відповідь.

— Тобі не почулось, — відповів той і підвівся.

Підійшовши до мене, він легенько постукав мене по голові.

— Ти дуже загальмований, — заявив він. — І я не бачив іншого способу розворушити тебе.

— Отже, жодної необхідності в тих рослинах не було? — запитав я.

— У твоєму випадку було. Хоча існує й інший тип людей, яким, здається, ті рослини не потрібні.

Стоячи коло мене, він пильним поглядом обвів верховіття чагарника, що ріс ліворуч від його будинку, а потім сів ізнову та заговорив про Еліхйо, іншого свого учня. Він сказав мені, що звідтоді, як Еліхйо став його учнем, той уживав психотропні рослини тільки раз, але, порівняно зі мною, став уже явно більш просунутим.

— Бути сприйнятливим є природним станом для деяких людей, — продовжив він. — Ти не сприйнятливий. Але і я також. Та, у кінцевому підсумку, сприйнятливість майже не має значення.

— А що ж тоді дійсно має значення? — запитав я.

Він задумався, підбираючи потрібні слова.

— Справжнє значення має те, щоб воїн був бездоганним, — відповів він нарешті. — Але все це тільки слова, тільки спосіб переливати із пустого в порожнє. Ти вже виконав деякі завдання із шаманства, і я вважаю, що нині настав час згадати джерело всього, що дійсно має значення. Тому я сказав би, що для воїна справжнє значення має прихід до власної цілісності.

— А що таке власна цілісність, доне Хуане?

— Я казав, що збираюся це лише згадати. У тебе в житті ще надто багато незав'язаних кінців, які тобі слід зав'язати, перш ніж ми зможемо поговорити про чиюсь цілісність.

У цьому місці він обірвав нашу розмову. Він зробив жест руками, яким показав, що хоче, щоб я замовк. Явно щось або хтось знаходився неподалік. Він нахилив голову лівобіч, наче прислухаючись. Коли він перевів погляд на куці за будинком, що були по ліву руку від нього, я побачив білки його очей. Якусь хвилю він уважно прислухався, а потім підвівся, підійшов до мене та прошепотів мені на вухо, що нам треба покинути обійстя й піти прогулятися.

— Щось не так? — запитав я, також шепотом.

— Ні. Все добре, — відповів він. — Навіть дуже.

І він повів мене в безлюдний чапараль¹. Ми йшли десь із півгодини та прийшли на невелику вільну від рослинності округлу ділянку, що являла собою місцинку діаметром близько дванадцяти футів, рудувата земля на якій була утрамбована й ідеально плоска. Проте не було ніде жодних ознак того, що цю ділянку розчистила та розрівняла техніка. Дон Хуан усівся посередині, обличчям на південний схід. Він пальцем показав на місце за приблизно футів п'ять від нього та попросив мене сісти там, обличчям до нього.

— І що ми збираємося тут робити? — запитав я.

— Сьогодні ввечері у нас тут зустріч, — відповів він.

Він швидко роззирнувся довкола, повертаючись на місці, поки знову не опинився обличчям на південний схід.

Ці його рухи насторожили мене. Я запитав його, із ким у нас тут зустріч.

— Зі Знанням, — відповів той. — Знання, можна сказати, просто снує тут безперервно навколо нас.

¹ Чапараль (ісп. та англ. *chaparral*) — зарості колючих чагарників, поширені на півдні США, півночі Мексики, півдні Африки, у центральному Чилі, на заході й півдні Австралії та в Середземномор'ї; основу їх складає *низькорослий вічнозелений дуб*, що власне й означає це слово іспанською. (Тут і далі прим. перекл.)